

Такризи

роҳбари илмӣ ба таҳқиқи диссертатсионии Каримзода Муаззама Мирзокарим дар мавзӯи «Ҷавобгариҳои ҷиноятӣ барои даъвати оммавӣ барои амалӣ намудани фаъолияти экстремистӣ (ифротгарӣ) ва сафедкунии оммавии экстремизм», ки барои дарёфти дараҷаи илмӣ номзади илмҳои ҳуқуқшиносӣ аз рӯи ихтисоси 12.00.08 Ҳуқуқи ҷиноятӣ ва криминология; ҳуқуқи иҷроӣ ҷазои ҷиноятӣ (илмҳои ҳуқуқшиносӣ) пешниҳод шудааст

Мубрамии мавзӯи таҳқиқи диссертатсионӣ. Дар шароити муосир, яке аз ҷиноятҳои хатарноке, ки ба асосҳои сохти конституционӣ ва амнияти давлатҳо таҳдиди ҷиддӣ эҷод мекунад, ҷиноятҳои дорои хусусияти экстремистӣ ба ҳисоб мераванд. Мубориза бо ин ҷиноятҳо хусусияти фаромарзӣ гирифта, диққати ҷомеаи ҷаҳониро ба худ ҷалб намудааст. Ҷумҳурии Тоҷикистон ҳамчун як кишвари минтақаи Осиёи Марказӣ, пас аз ба даст овардани истиқлолият бо таҳдидҳои марбут ба ифротгарӣ ва терроризм рӯ ба рӯ гардид. Дар солҳои охир, Ҳукумати Тоҷикистон як қатор тадбирҳои низомӣ, ҳуқуқӣ ва иҷтимоӣ ҷиҳати пешгирӣ ва муқовимат бо таҳдидҳои ифротгарӣ ва терроризм амалӣ намуд. Аз ҷумла, конунгузорӣ дар ин самт тақмил дода шуда, ҳамкорӣ бо созмонҳои байналмилалӣ ва кишварҳои шарик тавсеа ёфт. Ин иқдомот барои таъмини амнияти миллӣ ва ҳифзи сохти конституционӣ нақши калидӣ мебозанд.

Таҳқиқи илмӣ ҷинояти даъвати оммавӣ барои амалӣ намудани фаъолияти экстремистӣ (ифротгарӣ) ва сафедкунии оммавии экстремизм дар ҷомеаи иттилоотӣ муосир бо сабабҳои зерин аҳаммияти хоса дорад: таъмини амнияти ҷомеа, назорати фазои маҷозӣ (онлайн), пешгирии ифротӣшавӣ (радикализатсия), тадбирҳои ҳуқуқӣ, ҷанбаҳои байналмилалӣ, заминаҳои иҷтимоӣ фарҳангӣ. Дар маҷмӯъ, таҳқиқи илмӣ даъвати оммавӣ барои амалӣ намудани фаъолияти экстремистӣ (ифротгарӣ) ва сафедкунии оммавии экстремизм барои мубориза бо паҳншавии ғояҳои

экстремистӣ (ифротгарой), таъмини амнияти шахс, ҷомеа, давлат ва рушди сиёсатҳо ва стратегияҳои дахлдор муҳим аст.

Бо назардошти омилҳои зикршуда ва тақмили минбаъдаи таркиби ҷинойти даъвати оммавӣ барои амалӣ намудани фаъолияти экстремистӣ (ифротгарой) ва сафедкунии оммавии экстремизм аз мубрамияти мавзӯи таҳқиқоти рисолаи номзадӣ далолат мекунанд.

Каримзода Муаззама Мирзокарим соли 1995 ба факултети ҳуқуқшиносии Донишгоҳи давлатии ҳуқуқ, бизнес ва сиёсати Тоҷикистон дохил шуда, соли 2000 бо дипломи тахассуси «ҳуқуқшиносӣ» хатм намудааст.

Каримзода Муаззама Мирзокарим аз соли 2000 то имруз бо фаъолияти омузгорӣ машғул аст. Аз соли 2000 то 2007 ассистенти кафедраи ҳуқуқи ҷинойтӣ ва граждании факултети ҳуқуқшиносии Донишгоҳи давлатии Хуҷанд ба номи академик Б.Ғафуров, аз соли 2007 то 2008 ассистенти кафедраи ҳуқуқи ҷинойтӣ ва криминалистикаи факултети ҳуқуқшиносии Донишгоҳи давлатии ҳуқуқ, бизнес ва сиёсати Тоҷикистон, аз соли 2008 то 2019 сармуаллимаи кафедраи ҳуқуқи ҷинойтӣ ва криминалистикаи факултети ҳуқуқшиносии Донишгоҳи давлатии ҳуқуқ, бизнес ва сиёсати Тоҷикистон, аз соли 2019 то 2024 муаллими калони кафедраи ҳуқуқи ҷинойтӣ, криминалистика ва пешгирии коррупсияи факултети ҳуқуқшиносии Донишгоҳи давлатии ҳуқуқ, бизнес ва сиёсати Тоҷикистон ва аз соли 2019 то имруз муаллими калони кафедраи ҳуқуқи ҷинойтӣ, криминалистика ва муқовимат ба коррупсияи факултети ҳуқуқшиносии Донишгоҳи давлатии ҳуқуқ, бизнес ва сиёсати Тоҷикистон мебошад.

Кори диссертатсионии Каримзода Муаззама Мирзокарим аз муқаддима, 2 боб, 5 зербоб, хулоса, тавсияҳо ва феҳристи адабиёти истифодашуда иборат мебошад.

Дар муқаддима мубрамии мавзӯи таҳқиқи диссертатсионӣ асоснок карда шуда, дараҷаи омӯзиши масъалаи илмӣ арзёбӣ гардида, объект ва

мавзуи таҳқиқ ҳадаф ва вазифаҳои он, асосҳои назарӣ ва методологӣ, навгониҳои илмӣ, аҳаммияти назариявӣ ва амалӣ муайян карда шудаанд.

Дар боби якум «сабабҳои иҷтимоии ҷавобгарии ҷиноятӣ барои даъвати оммавӣ барои амалӣ намудани ғайолияти экстремистӣ (ифротгарой) ва сафедкунии оммавии экстремизм» бахшида шуда, дар доираи он масъалаҳо вобаста ба мафҳум, моҳият ва нишонаҳои экстремизм: таҳлили доктриналӣ ва меъёрии ҳуқуқӣ, таҳлили муқоисавӣ - ҳуқуқии ҷинояти даъвати оммавӣ барои амалӣ намудани ғайолияти экстремистӣ (ифротгарой) ва сафедкунии оммавии экстремизм мутобиқи қонунгузории кишварҳои аъзои ИДМ мавриди таҳқиқоти илмӣ ва амалӣ қарор гирифтааст.

Муаллиф таъкид менамояд, ки дар асоси ҳолатҳои сиёсӣ ва иҷтимоӣ, ба зимма гирифтани ӯҳдадорӣҳои байналмилалӣ ва муқамал намудани қонунгузории ҷиноятӣ Кодекси ҷиноятӣ Ҷумҳурии Тоҷикистон дар моддаи 307¹ ҷавобгарии ҷиноятӣ барои даъвати оммавӣ барои амалӣ намудани ғайолияти экстремистӣ (ифротгарой) ва (ё) сафедкунии оммавии экстремизмро ҳамчун яке аз намудҳои ҷиноятҳо ба муқобили давлат муқаррар намуд. Таҳлили доктринаи ҳуқуқи ҷиноятӣ, илмҳои сиёсатшиносӣ, диншиносӣ ва дигар илмҳои ҷамъиятшиносӣ гувоҳӣ он аст, ки то ҳол мафҳуми ягонаи умумиэътирофшудаи экстремизм дар арсаи ҷаҳон вучуд надорад. Бинобар ин дар таҳқиқоти диссертатсионӣ муаллиф мафҳуми экстремизмро аз се нуқтаи назар, яъне илм, санадҳои байналмилалӣ ва санадҳои меъёрии ҳуқуқии Ҷумҳурии Тоҷикистон таҳлил ва хулосабарорӣ намудааст.

Муаллиф таҳқиқоти илмӣ намуда муайян намудааст, ки даъвати оммавӣ барои амалӣ намудани ғайолияти экстремистӣ (ифротгарой) ва сафедкунии оммавии экстремизм дар Кодексҳои ҷиноятӣ Қазоқистон, Қирғизистон, Ўзбекистон, Молдова, Арманистон, Озарбойҷон ва Беларус ҳамчун таркиби мустақил вучуд надорад. Ҳолати мазкур метавонад аз тарафи экстремистони дигар давлатҳо, ки дар онҳо даъвати оммавӣ барои амалӣ намудани ғайолияти экстремистӣ (ифротгарой) ва сафедкунии

оммавии экстремизм ҷиноят эътироф гардидааст, ҳамчун роҳи гурез аз ҷавобгарии ҷиноятӣ истифода гардад. Зеро дар асоси муқаррароти м.15 ҚЧ ҚТ (Амали қонуни ҷиноятӣ нисбати шахсоне, ки берун аз ҳудуди Ҷумҳурии Тоҷикистон ҷиноят содир намудаанд) шахрванди Ҷумҳурии Тоҷикистон, инчунин шахси бешахрвандии доимо дар он истиқоматкунанда барои ҷинояти дар ҳудуди давлати хориҷӣ содиркардааш мутобиқи ҚЧ ҚТ ба ҷавобгарии ҷиноятӣ қасдида мешавад. Агар кирдори содиркардаи у дар давлате, ки дар ҳудуди он ин кирдорро содир кардааст, ҷиноят эътироф карда шавад ва агар у барои ин ҷиноят дар давлати хориҷӣ маҳкум нашуда бошад. Агар кирдори содиркардаи у дар давлате, ки дар ҳудуди он ин кирдорро содир кардааст, ҷиноят эътироф карда нашавад, пас ин давлат метавонад, ки паноҳгоҳи экстремистон гардад. Бинобар ин, ҳолати мазкурро метавон танҳо бо роҳи ҳамкориҳои байниҳамдигарии давлатҳои узви ИДМ дар сатҳи ИДМ ҳал намуд.

Дар боби дуюм «Таҳлили ҳуқуқӣ – ҷиноятии унсурҳои таркиби ҷиноятии даъвати оммавӣ барои амалӣ намудани фаъолияти экстремистӣ (ифротгарой) ва сафедкунии оммавии экстремизм» бахшида шуда, дар он масъалаҳои унсурҳои объективӣ ва субъективӣ ҷинояти баррасишаванда таҳлил карда шудааст.

Муаллиф қайд намудааст, ки барои муайян намудани объекти бевоситаи моддаи 307¹ Кодекси ҷиноятии Ҷумҳурии Тоҷикистон, яъне даъвати оммавӣ барои амалӣ намудани фаъолияти экстремистӣ (ифротгарой) ва сафедкунии оммавии экстремизм ба асос гирифтани мафҳуми фаъолияти экстремистӣ ба мақсад мувофиқ аст. Зеро ҳангоми даъвати оммавӣ ҷинояткор аз дигарон даъват ба амал меоварад, ки онҳо ҷиноятҳои экстремистиро содир намоянд. Объекти бевоситаи ҷинояти таҳлилшаванда ин муносибатҳои ҷамъиятӣ мебошанд, ки баҳри устувор нигоҳ доштани амнияти миллӣ ва қобилияти мудофиагии давлат, фаъолияти муътадили ҳокимияти давлатӣ, ҳифзи сохтори конститутсионӣ равона шудаанд. Тарафи объективӣ ин ҷиноят дар даъвати оммавӣ оид ба амал

баровардани фаъолияти экстремистӣ ва (ё) сафедкунии оммавии экстремизм ифода мегардад. Субъекти даъвати оммавӣ барои амалӣ намудани фаъолияти экстремистӣ (ифротгарой) ва сафедкунии оммавии экстремизм метавонад шахси воқеии мукаллафи ба синни 16 солагӣ расида бошад. Дар баъзе мавридҳо субъекти ҷинойти мазкур метавонад махсус бошад, ба монанди хатибон ва ноибони хатибон, шахсони масъули воситаҳои ахбори омма. Тарафи субъективии ҷинойти даъвати оммавӣ барои амалӣ намудани фаъолияти экстремистӣ (ифротгарой) ва сафедкунии оммавии экстремизм танҳо дар касди бевосита ифода мегардад.

Муаллиф чунин пешниҳод менамояд, ки дар таркиби м.307¹ Кодекси ҷинойтии Ҷумҳурии Тоҷикистон аломати бандубастшаванда дар намуди даъвати оммавӣ барои амалӣ намудани фаъолияти экстремистӣ ва сафедкунии оммавии экстремизм, ки нисбати ноболиғон равона карда шудааст ё аз тарафи аъзоёни ташкилоти террористиву экстремистӣ содир гардидааст, ҳамчунин таъйид (дастгирӣ) ё ситоиши экстремистон, криминализатсия карда шавад, инчунин пас аз истилоҳи «ВАО ва шабакаи интернет» дар қисми 2 м.307¹ Кодекси ҷинойтии Ҷумҳурии Тоҷикистон истилоҳи «ва дигар намуди нашрҳо (варақаҳо, адабиёт, маҷалла, рӯзнома, китобчаҳо ва ғайра)» илова карда шавад.

Дар хулоса ва пешниҳодҳо натиҷаҳои асосии таҳқиқи илмӣ ҷамъбаст гардидаанд.

Нуктаҳои илмӣ ва натиҷаҳои диссертатсия илман асоснок буда, бо далелҳои муътамади назариявӣ – методӣ ва таҳлилӣ мустаҳкам карда шудаанд. Муҳтавои асосии диссертатсия дар мақолаҳои илмӣ нашргардида ва баромадҳои муаллиф дар конфронсҳои сатҳи гуногун инъикос ёфтаанд.

Хулоса, диссертатсияи Каримзода Муаззама Мирзокарим дар мавзӯи «Ҷавобгарии ҷинойтӣ барои даъвати оммавӣ барои амалӣ намудани фаъолияти экстремистӣ (ифротгарой) ва сафедкунии оммавии экстремизм» ба талаботи Тартиби додани дараҷаҳои илмӣ (қарори Ҳукумати Ҷумҳурии

Тоҷикистон аз 30 июни соли 2021, №267) ва Дастурамал оид ба тартиби барасмиятдарории диссертатсия ва автореферати диссертатсия (қарори Раёсати Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 31 марти соли 2021, № 3) ҷавобгӯ буда, чиҳати сазовор гардидан ба дараҷаи илмӣ номзади илмҳои ҳуқуқшиносӣ аз рӯи ихтисоси 12.00.08 - Ҳуқуқи ҷиноятӣ ва криминология; ҳуқуқи иҷроӣ ҷазои ҷиноятӣ барои Ҳимоя пешниҳод карда мешавад.

Роҳбари илмӣ,
номзади илмҳои ҳуқуқшиносӣ, дотсент

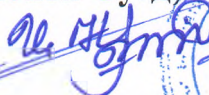
Қурбонзода Б.Ш.

« 04 » 03 соли 2025.

Суроға: 734025, Ҷумҳурии Тоҷикистон,
ш. Хучанд, прокуратураи вилояти Суғд
Тел.: (+992) 111165500
E-mail: behruz.qurbonzoda@mail.ru

Имзои Б.Ш.Қурбонзодаро тасдиқ мекунам:

Сардори шуъбаи кадрҳо ва
корғузории прокуратураи вилояти Суғд,
мушовири адлия дараҷаи 1

Имомзода Н.

Суроға: 734025, Ҷумҳурии Тоҷикистон,
ш. Хучанд, прокуратураи вилояти Суғд
Тел.: (+992) 342254713
E-mail: pvs@prokuratura.tj

« 04 » 03 соли 2025.